ฃ ขวดกับ ค คนหายไปตั้งแต่เมื่อไร

นำเสนอเมื่อ : 21 ก.พ. 2552

รศ. ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล ผู้เขียนหนังสือ ฃ, ค หายไปไหน ? ได้ศึกษาความเป็นมาของพยัญชนะทั้งสองตัวนี้ และชี้

ให้เห็นว่า หากเริ่มนับตั้งแต่ที่พบ ฃ, ค ในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยเป็นครั้งแรก จนถึงการประกาศเลิกใช้ ฃ, ค ในปทานุกรม พ.ศ. ๒๔๗๐ และพจนานุกรม พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นเกณฑ์ พยัญชนะทั้งสองมีที่ใช้อยู่ในภาษาไทยนานถึง ๗๐๐ ปี หากแต่อัตราการใช้ และความแม่นยำที่ใช้แตกต่างกันไปตามยุคสมัย

เดิม ฃ, ค เป็นพยัญชนะแทนเสียงซึ่งเคยใช้กันมาแต่เดิม(ซึ่งแตกต่างจากเสียง ข และ ค) แต่เสียงนี้ได้หายไปในระยะหลังเป็นเหตุให้พยัญชนะทั้งสองตัวหมดความสำคัญลงในภาษาไทย

ปัจจุบัน

เมื่อครั้งที่มีการประดิษฐ์พิมพ์ดีดภาษาไทยขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ผู้ประดิษฐ์ได้ตัดตัว ฃ, ค ทิ้งไป ด้วยเหตุว่าพื้นที่บนแป้นพิมพ์ดีดไม่เพียงพอ และยังให้เหตุผลว่าเป็นพยัญชนะที่ “ไม่คอยได้ใช้และสามารถทดแทนด้วยตัวพยัญชนะอื่นได้”

นี่อาจเป็นครั้งแรกที่พยัญชนะ ฃ, ค ถูก “ตัดทิ้ง” อย่างเป็นทางการ ส่วนครั้งต่อ ๆ มาก็คือการประกาศงดใช้ ฃ, ค สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อครั้งปรับปรุงภาษาไทยให้เจริญก้าวหน้าในยุครัฐนิยม รวมถึงการประกาศเลิกใช้ในปทานุกรมและพจนานุกรมดังกล่าวแล้ว

มีข้อน่าสังเกตว่า แต่ก่อนพยัญชนะ ค ไม่ได้ใช้ในคำว่า คน เลย (ค ใช้ในคำ คอ คอเสื้อ เป็นอาทิ) ความสับสนในเรื่องนี้คงเกิดมาจาก ก ไก่ คำกลอน ผลงานของครูบุญทัน ทันนิเทศ (ในหนังสือแบบเรียนไว เล่ม ๑ ตอนต้น, พ.ศ. ๒๔๗๓) ที่แต่งว่า “ค คนโสภา” แล้วต่อมาหนังสือ ก ไก่ ฉบับประชาชาง ก็แต่งว่า “ค คนขึงขัง” ซึ่งเป็น ก ไก่ คำกลอนฉบับที่คนรุ่นปัจจุบันคุ้นเคยที่สุด แล้วก็เลยพลอยเข้าใจว่า ค ใช้ในคำว่า คน

“ข้อมูลสนับสนุนจากหนังสือ ๑๐๘ ซองคำถาม / สำนักพิมพ์สารคดี”